

ETHDIARI

Numerò 27
Dimenge 7 de hereuèr 1999

HUELHETON

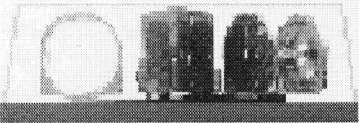
DIARI

D'ARAN

Prètz: 50 pessetes

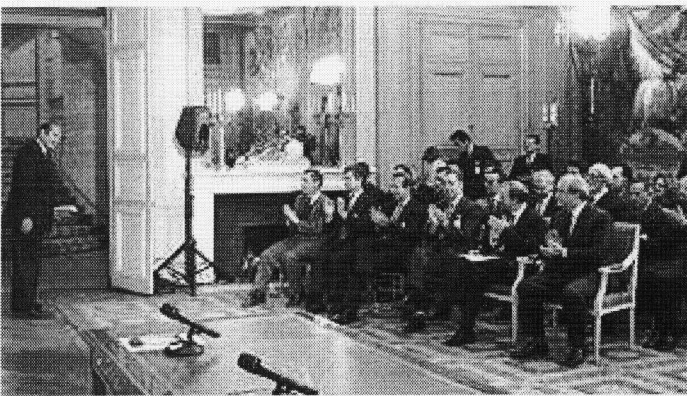
UN HUEC RASE 12 ECTARES DE GARRABUSTES EN TREMP

Un huec rasec ager aumens 12 ectares de garrabustes ena partida d'Erroles, deth termiari municipau de Tremp, segontes informèn hònts des Pompièrs dera Generalitat, qu'an assegurat qu'eth huec ei lèu contarotlat. Un totau

de 15 veïculs des Pompièrs de Lhèida, un dera localitat de Benavarrí, un elicotèr e ua avioneta sigueren mobilisadi entà amortar eth huec, que s'emprincièc sus es 14.40 ores d'ager e que s'estienec rapidament, en afectar ua superfícia d'èrbes e arbilhons. Es Pompièrs preven que pendent tota era net demore ena zòna un renfòrç de veïculs entà esvitar qu'es restes der encèndi tornen a ahllamar e eth huec reviscole.

IOGOSLAVIA E ER ELK COMENCEN ES NEGOCIACIONS DE PATZ TAMB TRES ORES DE RETARD

Eth president francés, Jacques Chirac, exortèc ara patz durant eth sòn discors de dubertura dera conferència amiada a solucionar eth conflicte de Kosovo que comencèc en Palai de Rambouillet (a 50 quilomètres de París) tamb més de tres ores de retard. Ena inauguracion Chirac dèc era benvenguda as membres des representacions sèrbia e albanesa-kosovara, e les enco-

ratjèc ara recèrca dera patz en aguesta amassada, convocada pes païsi deth Grop de Contacte (Alemanha, Estats Units, França, Itàlia, Reine Unit e Rússia). Chirac didec qu'es principis d'ua "autonomia substancià" se dan en projècte sus Kosovo, sotmetut ara aprobacion des delegadi, e senhalèc qu'Euròpa "non tolerarà" que contunhen es batèstes en aquera província iogoslava, a on eth 90% dera poblacion ei albanesa. Eth president francés indiquèc qu'er encastre de negociacion a estat "clarament definit" e cridèc ath "sentit de responsabilitat e ara valentia" entà arténher ua solucion negociada. Tanben higec qu'as participaires les corresponderà hèr ua faïçon d'autonomia "a on poguen viuer en patz laguens es frontèrres existentes toti es abitants dera província, sigue quina sigue era sua origina". Entà Chirac, era Organizacion sus era Seguretat e era Cooperacion en Euròpa (OSCE) aurà un papèr important en parçan, e rebrembèc que "un despartiment internacionau acceptat per toti sembla de besonh entà garantir eth silenci des armes".

(Contunhe darrèr)

FÓTBOL DE DISABTE

Aguèst dissabte era Escòla de Fòtbol dera Escòla Municipau de Vielha-Mijaran joguèc es partits dera Copa Comenge enes categories alevin, cadet e juveniu; es infantius non joguèren. Ara seguida enumeram es contrincants e es resultats des partits:

Categoria alevin
COM. NESTE 4 ESCÒLA VIELHA 2
Jogat ena poblacion de Huòs.

Categoria cadet
ESCÒLA VIELHA 2 MABROC 2
Jogat en casa.

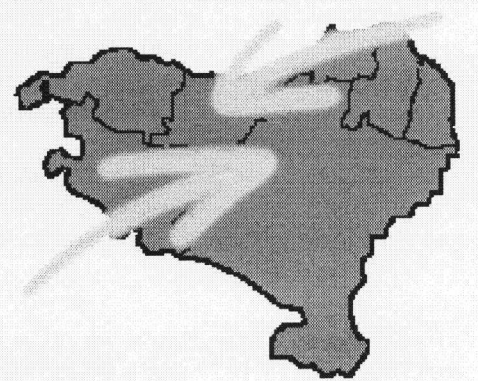
Categoria juveniu
PLAINE RIVIERE 4 ESCÒLA VIELHA 3
Jogat ena poblacion de Clarac.

ES NACIONALISTES BASQUI CREEN ERA ASSEMBLEA DE MUNICIPALIS E CONFIRMEN EUSKAL ERRIA COMA NACION

Era creacion dera Assemblea Nacionau de Municipis se hec efectiua ager. Mès de 800 bailes e representanti locaus deth País Basc, Navarra, e País Basc francés, en Pamplona, constituïren e aprovèren, per unanimitat, ua declaracion ena quau apòsten pera "reconeishença d'Euskal Erria coma nacion" e pera configuracion d'ua institucion nacionau basca de basa municipau. Tamb era absència des partits non-nacionalistes e a despriet dera avertència deth Govèrn de qu'eth fòrum non serà reconeishut en non èster includit ne ena Constitucion ne en Estatut de Guernica, PNB, EA e EH an aprovat -tamb escassa participacion de municipis navarresi e deth País Basc francés- eth document en què s'apòste entà arténher ua estructuracion politica d'Euskal Erria "en tot dar testimonni dera sua territorialitat" e tamb er objectiu de "includir en un encastre comun es representaires municipaus des sies territòris basqui". Atau madeish, es nacionalistes vòlen projectar en ambit internacionau era existència d'Euskal Erria coma "nacion pròpria e diferenciada" e diboïshen era sua voluntat d'actuar coma tau ena futura configuracion europèa e es sies institucions. Pr'amor dera "vocacion permanenta" d'aguest fòrum, hen subergèsser qu'ei concebut entà "amassar e juntar voluntats e non pas entà converti-se en cap auta". E ath sòn judici, cau despassar era desseparacion creada per tres estructures administratiues diferentes, çò "qu'a impedejat eth desenvolopament integrau deth nòste pòble". Atau, cerquen auançar en "procès d'interrelacion constructiua entre es municipis de toti es territòris", tamb era finalitat de possar ligams de trabalh e collaboracion que "mos definissen coma comunautat politica, cultura, sociologica e economica".

"Pliament democratic"

Ena declaracion, que siguec liejuda en castelhan, euskera e francés, es nacionalistes rebremen qu'er acte, celebrat pendent més de dues ores enes cinemes Carlos III de Pamplona, ei "pliament democratic", e que "non pòt èster desvirtuat pera campanha de manipulacion" qu'a auançat era convocatòria dera trobada. Era assemblea trabalharà a compdar d'ara a traùers d'ua taula permanenta formada per dètz bailes, des quaus cinc son deth PNB, dus de HB, dus mès d'EA e un d'Abertzalen Batasuna -eth partit parion a HB qu'amasse era esquèrra abertzale francesa. Dempús de préner possession dera taula, que

siguec trigada per unanimitat des assistenti, eth portavotz deth fòrum, Roberto Etxandio, afirmèc que tamb era aprobacion dera declaracion "toti es que èm aci auè auem balhat un istoric nau pas ena situacion de relacion des sies territòris basqui". Ath delà, avertic as elèctes presentis que "en camps com era lengua, era cultura, er espòrt, era economia o eth benestar sociu podem e auem a dider e hèr fòrça causes", soslinhèc, "pr'amor qu'es sies territòris basqui compausam ua comunautat naturau tamb vocacion de formar ua comunautat politica". Atau indiquèc que "d'ara enlà auem de trabalhar pera patz, era democràcia e era libertat". Totun, en sòn discors, Etxandio volec deishar clara era dubertura deth projècte a d'auto grops politics en afirmar que "aguesta institucion tostemp serà dubèrta a toti, e qu'eth que non a vengut auè, dilhèu vierà deman".

Protesta

Maugrat qu'er acte se desvolpèc tamb normalitat, enes pòrtes deth cine Carlos III, moments abantes de començar, s'afrontèren verbaument personas contràries e favorables ara assemblea. Es ciutadans pamplonèncs cridèren "Fuera, fuera" e sigueren respondui pes elegits tamb consignes en favor dera independència. Eth desplegament informatiu siguec eth maxim, tamb 61 mieis de comunicacion acreditadi. Finaument participèren ena assemblea un totau de 802 representaires municipaus, des quaus 616 èren cargues elèctes e 186 alcaldes. En concret, 207 personas venguïen de Biscaia (74 d'eres èren bailes), 205 de Guiposcoa (53 alcaldes), 120 de Navarra (36 alcaldes), 63 d'Alava (17 bailes) e 21 deth País Basc francés (6 d'eres alcaldes). Eth nombre de localitats representades en acte ère de 310, des quaus 97 èren de Biscaia, 87 de Navarra, 80 de Guiposcoa, 25 d'Alava e 21 d'Iparaldea.

EDITORIAU

ES SILENCIS DERA OPOSICION

S'enganhen aqueri que cren qu'aguest diari a ua linha editoriau propèra ath partit politic Unitat d'Aran. Mos meriten un profund respècte personau des der alcalde e conselhèr dera oposicion Emili Medan, enquiath darrèr simpatisant dera sua formacion politica, mès non cau confòner era eleganta, fresca e sincèra manèra qu'an de relacionà-se e colaborar tamb nosati, perque deman no se trobaràn ua edi-

(Contunhe darrèr)

toriau que cante es excelléncies deth sòn líder politic catalan, ei a díder, Pasqual Maragall. D'aguesta casa estant, e coma exemple d'un periodisme plurau e amiat a normalisar ua lengua minorisada com ei era aranesa, nom èm ne seram ath servici de cap partit politic. Per tant, ne Maragall, ne Pujol, ne Ribó, ne Aznar, ne Carod-Rovira, ne Colom ne tanti d'auti líders de grops politics o formacions sociaus, seràn referenti editoriaus de defensa en generic. Ua auta causa serà qu'opinam sus es sues actuacions e qu'ac hèm en positiu o en negatiu segontes eth cas.

Ei ua responsabilitat politica comuna favorisar eth debat. Toti, absolutament toti, e sustot es creadors d'opinion d'Aran, n'auem era obligacion de propiciar eth debat, de propiciar era critica e contunhar viuient en armonia a londeman. Deth rector, eth pedagòg, en tot passar peth politic, eth sindicalista o eth periodista, per citar exemples de persones que constantament se botgen entre es idies, es actituds e es creences, e evidentament, entre eth possibilisme, eth pragmatisme e er estar plens de contradiccions. Donques tota aguesta gent e totes aquestes sensibilitats an de hèr possible eth debat.

Certanament era quimica personau, coma toti sabetz, ei plan importanta entà favorisar eth 'hèr país', eth hèr societat, eth hèr cultura, eth hèr administracion, eth hèr lengua, eth hèr empresa productiua e eth hèr tantes d'autes causes qu'assoliden Aran.

Mès mos enganharíem se pensèssim que ja èm mès o mens agermanadi en tot conviuer en ua idillica Val, perque eth dia-a-dia comence a èster ua grana labada sus eth cap des nòsti hilhs, sus era nòsta joenessa en generau. E d'un aute biais, era incoeréncia, era ineficàcia e era manca de compromís dera oposicion aranesa que comence a èster escandalosa e preocupanta.

Hèr oposicion ei plan de mau hèr e encara mès ena arena politica aranesa, que çò prumèr que cau ei precisament ua arena politica entà exercir d'oposicion. Era politica Barrera ei blossa: "entar enemig ne

aigua". E complís. E era oposicion?

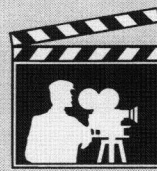
I a tres oposicions. Era der alcalde Calbetó, d'Union, ei ua oposicion unipersonau, mès tamb era contradiccion de *tanti caps, tanti capèths*, ei a díder, toti van per liure enquia que se tòque eth shiulet. Era deth baile Medan qu'ei ua oposicion *hamletiana*, que se mò entre er èster e non èster de practica extraparlamentària o de practica d'oposicion de govèrn, ei a díder, possibilista. Era oposicion de Gent d'Aran, qu'ei ua oposicion dissòlta entre es que se les a minjat Unitat d'Aran e es auti, que diden fòrça causes en privat mès que non hèn arren. E era oposicion deth PP, que diden qu'enquia inclús son mès critics tamb eth baile Calbetó qu'era pròpria Unitat de Riu; ei ua gent que se ven tostemp per un plat de 'dentilhes', entenent aquestes coma requalificacions entà bastir o d'autes prebendes. Que vam ben atau! Tranquil sindic Barrera, seiguesset en portau deth Conselh e demore qu'era pròpria oposicion s'estrannque ena sua contradiccion, passivitat e estupefaccion. Arrés non enten qu'eth sindic, qu'ei mès çaire que politic, mès *novato* que madur, mès maladret que diplomatic, se'n gesque tan ben. Ei ben simple: eth senhor Barrera represente eth sector mès immobiliista de Convergècia e ac a tot ben agarrat, inclús dideriem ben travat, ena termièra dera practica democratica. E era oposicion estalamordida!

Aué era oposicion de vertat sonque ei Unitat d'Aran. Mès qu'ei ua oposicion supraestructurau, ei a díder, quate dirigents -personaument plan bona gent- e quate idies mèstres, un líder de dehòra e sense cap d'imaginacion politica.

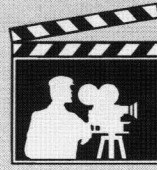
A on ei eth programa de país? A o ei era revirada d'aguest programa entàs problèms sectoriaus deth país? A on ei era critica pura e dura, e ath delà documentada, des cacades e irregularitats que quauque politic aranés hè aué en dia? Òc, i a prevaricacion, nepotisme, us d'informacion privilegiada, incompatibilitats en exercici de cargues publicas tamb professions que s'exercissen simultanèment. Se s'estofe es

AGENDA

10 ores
XXII Marcha Beret
Plan de Beret

Cine deth Centre
Culturau de Bossòst:
18 ores : Paulie, el loro bocazas.
22.30 ores: Psycho.
(Psicòsi)

Cine Vielha
19 e 10,30 ores:
La mascara del zorro.

institucions nacionaus d'Aran, se se desnaturalise eth jòc parlamentari deth Conselh, s'eth deputat aranés en Parlament de Catalonha ei un zèro ara quèrra entath nòste país, perqué non ac denonciam? Perqué non cercam d'autes vies entà hèr politica publica s'eth Conselh a blocat eth plenari? Sincèrament, aué es silencis dera oposicion s'escoten per tota era Val.

IOGOSLAVIA E ER ELK COMENCEN ES NEGOCIACIONS DE PATZ TAMB TRES ORES DE RETARD (CONTUNHACION)

Dues setmanes entà trobar ua solucion

Pressionadi pera comunautat internacionau, sèrbis e kosovars -includidi representaires dera guerrilha separatista der Exercit de Liberacion de Kosovo (ELK)- an un plaç maxim de dues setmanes entà arténher un acòrd pacific. Es parts implicades en un conflicte qu'en darrèr an provoquèc uns 2.000 mòrts auràn d'aprovar un modèu d'autonomia dessenhath enes darrerri mesi per Christopher Hill, mejancèr d'EEUU en Kosovo, e per austriac Wolfgang Petritsch, enviat especiau dera Union Europèa (UE). Tamb eri, un aute diplomatic, eth rus Boris Maiorski, realisarà gestions entre era delegacion oficiua de Belgrat, qu'a en cap eth vice-prumèr ministre de Sèrbia e fidèu aliat deth president iogoslau Slobodan Milosevic, Ratko Marko-

vic, e es negociaires albano-kosovars. Eth començament dera conferéncia se demorèc un shinhu mès de tres ores pera negatiua des autoritats sèrbies a autorisar, diuèndres, era gessuda de tres representaires der ELK, que finaument pogueren viatjar en dus avions militars francesi que les recuelhec en Pristina, caplòc kosovar. Ena inauguracion, eth ministre britanic d'Ahèrs Exteriors e copresident dera conferéncia, Robin Cook, diguec qu'eth Grop de Contacte ei decidit a qu'es parts arthenen un acòrd politic. Ath madeish temps, e en ua averténcia ara guerrilha separatista der ELK, Cook soslinhèc que "non ei acceptable en mon d'aué sajar de cambiar es termières per miei dera violéncia".

Empara de Moscò

Cook assegurèc qu'eth e er aute copresident dera amassada, eth ministre francés d'Ahèrs Exteriors, Hubert Vedrine, auien parlat tamb eth sòn collèga

rus, Igor Ivanov, eth quau les hec arribar eth "fòrt compromís" de Moscò en favor der acòrd. Segontes Cook, eth projècte d'acòrd aufris "era basa entà un Kosovo autogovernat democraticament", ath temps qu'enfortís "es dreus des comunautats nacionaus" e era empara des "diuèrses cultures, lengües e religions" en Kosovo. Vedrine hec subergèsser deuant es delegats, que demorarán pendent era conferéncia en madeish palai de Rambouillet, que "çò qu'ei en jòc ei era patz en Kosovo". En tot dirigi-se tant as centralistes sèrbis

com as autonomistes e desseparatistes kosovars, Vedrine interpretèc era sua preséncia ena sala perque an "comprent que non se podie ajornar mès eth compromís de negociacions dirèctes de patz". Segontes eth ministre francés, eth quau exortèc a "pensar en futur e refusar era violéncia e era guèrra", er exit depen ara dera volentat des delegats, en tot qu'ath Grop de Contacte se li a atribuït eth papèr "d'ajudar en tot daurir eth camin entà ua solucion politica".

ETH CROZAT DETH DIMENGE

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

per Cisko

1	■									■
2						■				
3						■				
4					■					
5										■
6		■								
7										■
8										
9		■								
10										■
11										
12			■							

Orisontaus: 1. Es hemnes deth país. 2. De dreita a quèrra: comprenèr un tèxte escrit. Ua simpla negacion. 3. Ungles d'animaus. Era reina des audèths. 4. Non ne sò cap segur se l'è manat per aguesta companhia de transport. Era hemna deth rei dera sèuva (ath revès). 5. Trabalhadors Napolitans en Barcelona. Afirmacion que da nòm ara lengua nòsta. Eth tipic cognòm chinès. 6. Letra que camine. Ludentosa. 7. Ua auta manèra de díder aci. Eth dera Bonaigua, per exemple, d'Estèrri estant. Era letra 'maria', era mès de bon hèr. 8. Extension d'aigua ena nauta montanha. Zònes. 9. Ua auta letra de bon hèr, plan mès magra qu'era auta. Virabocada: era casa des ossi. Guardat de Girona estant, un arriu d'aquiu delà. 10. Nòm cap-

e-coa de hemna. Nòm de diu grèc, mès capvirat pr'amor des maudecaps der Olimp. 11. Non ei pas ne sua ne vòsta. Ua vocau. Societat Anonima, que pas desconeishuda. 12. Un cantier de dies e un pilèr de mesi. Concurrencia de mercadèrs que venen, bestiar per exemple, e cromptadors que crompten, o sonque guarden. Era prumèra en tot entrar en Canejan.

Verticaus: 1. Hemna d'un país des antipodes, plan preparada entà hèr de hilhuquèra. 2. "Rien de rien". Eth nòm dera letra k, maugrat que non existís en occitan. Remim un aute còp, com en dus orisontau. 3. Partidaris de decapitar era monarquia, per exemple, e impausar un nau sistèma de govèrn. 4. Eth darrèr dissabte. Era darrerri vocau. Non auia pro d'espaci entà er entath, e alavetz que l'è bradat. 5. N'auem un queishau tamb aguest nòm, qu'en tot pujar (com ara) mos estòve era rason. Ua casa que semble un otèl. Alhocardits per Esquí. 6. De baish tà naut: pronòm tipic des de Les. En Hollywood, segur que ne traparatz bèra ua. Era magra. 7. Eth simbèu de Superman. 1999. Republica des Ossi Russi. Emissora de ràdio que sonque s'enten en vèspe. 8. Meterè un papèr en ua engolòpa. Era prumèra en toti es alfabetès. 9. En plurau: er astre rei qu'a toti mos cauhe. De fabricacion garièra (plurau). 10. Teishit extrèt dera oelha qu'en tot pujar mos abrigue. Mes der an dedicat ar emperaire August que, dilhèu, siguec eth prumèr en promòir era invasion toristica. Pronòm nèutre de tresau persona.

CARTA ATH DIRECTOR

È liejut eth numerò especiau d'inauguracion d'ETH DIARI, e en article Ètitolat "Vedença des publicacions hètes en Aran" liegi qu'era revista Toti, un des simbèus dera nòsta lengua, "acabèc ena epòca dera sindica Busquets" en paraules textuaus. Pr'amor qu'en nomentat article non s'esclarís çò que passèc -s'ei que passèc bèra causa- m'agradarie de saber, s'ei possible, que quauquarrès m'expliquèsse, a trauèrs d'ua carta ath vòste diari o ar Aué, es causes dera desaparicion d'aguesta revista a compdar deth numerò 8, precisament eth mes que se publicauè ua entrevista ath baile de Les, Emili Medan, e cap politic dera oposicion. Me demani, e demani as qu'ac sàpien, se siguec un acte arbitrari de censura politica çò qu'acabèc tamb un des mieis de comunicacion mès dignes qu'auem auut en Aran.

C.R.

SOLUCION DETH CROZAT DETH DARRÈR DIMENGE

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

1	P	I	R	E	N	E	U		C	
2	E	S	A		E	S	C	O	A	T
3	S	A	M	A	R	C	A	N	D	A
4	S	R		M	A	L	H		I	E
5	O		D	E		A		U	A	
6	A	N	A	R	Q	U	I	S	T	A
7		A	D	I	U		E	A		N
8	O	R	A	C	I	O	N		G	E
9	R	C	I	A	M	N		T	A	U
10	B	O	S	N	I	A	N	E	S	
11	E	S	M		C	C	C		T	U
12	S	I	E	N	A		R	U	E	S

Edite ETH DIARI
Familia Colomines
Centre d'estudis VIVÈNCIA ARANESA:
Aula Euròpa des Pirinèus (Val d'Aran)
Carrèr Doctor Manel Vidal
locau num.5
(Darrèr edifici/ Ath cant der Espitau)
25530 Vielha-Val d'Aran
Telefon: 973641772
Fax: 973640871
E-mail vivenciaaranesa@ctv.es

Editor e director : Joan-Ramon Colomines-Companys.
e-mail: jrcc@apdo.com

Informatica e dessenh: Marc Colomines i Nadal.

Equip de correctors: Pilar Barés e Xavier Gutierrez.

Impression: Xerox's Document Center 220 ST d'ETH DIARI a Vielha

Tirada: 1000 exemplars.